

MÁ ČR PŘIJMOUT EURO?

Kamil Kovář

Působící v CERGE-EI a v Analytickém týmu think-tanku Evropské hodnoty

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní instituce, která prosazuje zvyšování politické kultury v České republice i na evropské úrovni.

Na podkladu spolupracovali: Jan Kovář, Jan Famfule, Vítězslav Klement

Shrnutí

- Snahy o odstranění kurzového rizika a o koordinaci měnových politik ovlivňujících směnné kurzy mezi zeměmi Evropského společenství se objevují od rozpadu bretton-woodského měnového systému. V jejich rámci byl v roce 1979 ustanoven Evropský měnový systém a v roce 1999 zavedena evropská společná měna euro.
- Uchazeči o členství v eurozóně musejí před přijetím společné měny plnit tzv. maastrichtská kritéria. Patří sem udržitelnost veřejných financí, kurzová stabilita, výše dlouhodobých úrokových sazeb a cenová stabilita.
- Česká republika v roce 2013 splňovala všechna maastrichtská kritéria s výjimkou povinnosti vstupu a dvouletého setrvání v systému ERM II. Výhled ohledně plnění kritérií (kromě stability kurzu) zůstává pro další roky pozitivní.
- Mezi výhody přijetí eura je řazena eliminace kurzového rizika a transakčních nákladů, vyšší hospodářská disciplína konkrétní země a více předvídatelný vývoj domácí ekonomiky jak pro domácí tak pro zahraniční firmy.
- Za hlavní nevýhodu přijetí evropské měny je považována ztráta nezávislé měnové politiky a potažmo hospodářské autonomie. Dále lze zmínit náklady přijetí měny či náklady spojené se záchranými balíčky pro země evropské periferie.
- Napříč českým spektrem nejvýznamnějších politických stran se názory na přijetí eura různí. Pro jeho přijetí jsou KSČM nebo ČSSD, proti vystupují ODS nebo ANO. Stejně tak se různí názory na to, zda má být přijetí eura podmíněno referendem.

1. Úvod

Poválečné uspořádání evropského měnového systému je nutné chápat v kontextu meziválečného hospodářského vývoje. Ten byl charakteristický absencí kooperace při stanovování měnové politiky, konkurenčními devalvacemi a následným omezením volného obchodu, což značně přispělo ke zhoršení Velké deprese. A tak po druhé světové válce Evropa nikdy nepoznala měnový systém založený na volně pohyblivých měnových kurzech. Nejprve byly evropské země součástí bretton-woodského měnového systému, který byl založen na fixaci měnového kurzu vůči dolaru. Po rozpadu tohoto systému přistoupily země Evropského společenství (ES) ke kontrole měnových kurzů v rámci Evropského měnového systému (EMS), který diktoval vzájemné směnné parity jednotlivých měn a určoval pravidla pro jejich udržení.

Avšak i EMS byl náchylný k častým problémům. Jednotlivé země měly zpravidla jiné míry inflace, které se projevovaly v tendenci některých měn posilovat a jiných oslabovat. Výsledkem byly velmi časté úpravy směnných parit, které byly doprovázeny turbulencemi na finančních trzích, stejně tak jako politickými problémy. S takovými událostmi pak jsou historicky spojené tendence k omezení volného obchodu. Alternativou je úplné omezení přeshraničního pohybu kapitálu. Avšak volný pohyb zboží a kapitálu tvoří 2 ze 4 svobod spojených s jednotným trhem, který leží v základech celého evropského projektu. Ve snaze vyhnout se omezení jedné ze 4 svobod jednotného trhu evropské země přistoupily k těsnější koordinaci měnové politiky, což v realitě znamenalo přizpůsobení se německé

politice zaměřené na nízkou míru inflace. Většina zemí tak fakticky ztratila nezávislost své měnové politiky. Co je však horší je, že ani toto nevedlo k úplnému klidu na finančních trzích, jelikož v roce 1992 začaly masivní spekulace proti několika zemím ES, které nakonec vedly k opuštění úzké parity mezi jednotlivými zeměmi.

Vytvoření Evropské měnové unie (EMU) je tedy nutno chápat jako vyústění nastalé situace na konci 80. a začátku 90. let. Většina zemí neměla ani de facto nezávislou měnovou politiku, ani relativně stabilní měnový kurz, a tak oficiální vytvoření EMU přinášelo spíše výhody než nevýhody oproti stávajícímu stavu.¹ Tento krok byl předestřen v Maastrichtské smlouvě a uveden v realitu v roce 1999 (oficiální přechod k euru), resp. 2002 (zavedením společné měny).

2. Maastrichtská kritéria

O tom, která členská země bude moci být součástí tohoto evropského klubu, rozhodovaly tzv. Maastrichtská kritéria, která vycházejí ze Smlouvy o EU, známé jako Maastrichtská smlouva. Tato pravidla byla vytvořena jako certifikát, že daná země přijala „kulturu cenové stability“². Vyhodnocování těchto kritérií z hlediska připravenosti jednotlivých členských zemí probíhají na úrovni Evropské komise ruku v ruce s Evropskou centrální bankou, které pravidelně vydávají tzv. Konvergenční zprávy.

K přijetí do eurozóny musí uchazečská země splnit všech 5 následujících kritérií najednou:

1. Cenová stabilita
2. Výše dlouhodobých úrokových sazeb
3. Kurzová stabilita
4. Deficit veřejného rozpočtu
5. Výše hrubého veřejného dluhu

Cenová stabilita

Kritérium cenové stability vyžaduje, aby průměrná míra inflace dané země, měřená v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, nepřekračovala o více než 1,5 procentního bodu průměrnou míru inflace ve třech zemích s nejnižší mírou inflace. Tuto cenovou stabilitu by měla být země navíc schopná dodržovat i v dalším časovém horizontu.

Výše dlouhodobých úrokových sazeb

Potenciální cenová stabilita ekonomiky uchazečského státu je zkoumána také z hlediska dlouhodobých úrokových sazeb, respektive výnosů desetiletých státních dluhopisů nebo srovnatelného instrumentu. Ta by totiž měla odrážet dlouhodobé inflační tendence v dané zemi a tak postihnout cenovou stabilitu z dlouhodobého hlediska. Podstata

kritéria spočívá v tom, že v průběhu jednoho roku před finálním vyhodnocením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba země nesmí o více než 2 procentní body přesahovat průměrnou úrokovou sazbu v třech zemích s nejnižší úrokovou sazbou.

Kurzová stabilita

Třetí kritériem vztahujícím se k cenové stabilitě je kritérium kurzové stability. To vyžaduje dvouroční členství v Evropském mechanismu směnných kurzů II (ERM II) bez devalvace. Podmínkou ERM II je, aby se směnný kurz pohyboval v $\pm 15\%$ pásnu okolo centrálního kurzu. ČR je jednou ze tří zemí, které vstoupily do EU v roce 2004 a zároveň nevstoupily do ERM II do jednoho roku (kromě ČR se jedná ještě o Polsko a Maďarsko).

Deficit veřejného rozpočtu

Vzhledem k tomu, že inflace je většinou důsledkem nadměrných deficitů veřejného rozpočtu, limit na výši tohoto deficitu je přirozeným způsobem eliminace inflačních tendencí. Maastrichtská smlouva stanovila, že pro přijetí do měnové unie nesmí její deficit veřejného rozpočtu v předchozím roce přesáhnout 3 % hrubého domácího produktu (HDP).

Výše hrubého veřejného dluhu

Deficit veřejného rozpočtu postihuje pouze krátkodobou tendenci k zadlužování, a proto je mezi kritéria zahrnuto i celkové zadlužení daného státu, měřeno jako výše hrubého veřejného dluhu relativně k HDP dané země. Jako hranice byla přijata hodnota 60 % HDP, která odpovídala tehdejšímu průměru EU. Dodatečně bylo stanoveno, že postačí, pokud se výše veřejného dluhu bude pohybovat ve směru této hodnoty. Toto umožnilo, aby do EMU vstoupily země jako Itálie a Belgie, jejichž dluh přesahoval onu stanovenou hodnotu.

Situace v ČR

ČR v tuto chvíli uvedená kritéria zcela nesplňuje a je tak dočasnou výjimkou vyvázána ze zavedení eura v zemi. Zároveň ale neustále v české společnosti probíhá obecná i odborná debata o přijetí společné evropské měny, zvýrazněná blížícími se volbami do Evropského parlamentu v květnu 2014.

Tabulka 1: Přehled plnění Maastrichtských kritérií v ČR

Kritérium	Referenční hladina (2013)	Stav v České republice (2013)	Česká republika splňuje	Referenční hladina (2014)	Odhad v České republice (2014)	Česká republika splňuje
Udržitelnost veřejných financí (Celkový dluh)	60 %	46,1 %	ANO	60 %	47,9 %	ANO
Kurzová stabilita	2 roky	NE	NE	2 roky	NE	NE
Udržitelnost veřejných financí (schodek státního rozpočtu)	3,0 %	2,9 %	ANO	3,0 %	2,9 %	ANO
Výše dlouhodobých úrokových sazeb	4,9 %	2,2 %	ANO	5,5 %	2,3 %	ANO
Cenová stabilita	2,3 %	2,1 %	ANO	2,6 %	1,7 %	ANO

Trvalá výjimka z přijetí eura

Některé strany, (například ODS) prosazují, aby ČR získala trvalou výjimku z přijetí eura pro ČR. Trvalá výjimka znamená, že členský stát není legálně zavázán v budoucnosti vstoupit do EMU. Každý stát může vstoupit až poté, co splní konvergenční kritéria. Nastane-li taková situace, je pak legálně zavázán tak učinit. Otázkou však zůstává, nakolik by byl takový závazek kdykoli vynucován ze strany Evropské Rady a Evropské Komise. Trvalou výjimku z přijetí eura má nyní pouze Velká Británie a Dánsko. Specifickým případem je pak Švédsko (o kterém se mluví jako o státu s de facto výjimkou), které splňuje všechna kritéria kromě členství v ERM II. Právě nevstoupení do ERM II je způsob, kterým se Švédsko vyhnulo povinnosti vstoupit do EMU. Je tedy zřejmé, že pokud ČR nebude chtít do EU vstoupit, není nutné si vyjednávat výjimku trvalou. Takovýto krok je pak spíše symbolickým politickým činem, nežli činem s reálnou substancí.

3. Výhody přijetí eura

Snížení nákladů

Zásadní výhodou přijetí jednotné měny je eliminace kurzového rizika u přeshraničních transakcí. Takovéto riziko může do značné míry omezovat přeshraniční ekonomickou aktivitu a jeho eliminace by tedy měla značně napomoci další integraci do společného evropského trhu. Tento faktor působí jak v střednědobém horizontu, když snižuje náklady exportérům a importérům, tak v dlouhodobém horizontu, kdy eliminuje jeden zdroj nejistoty pro zahraniční investory působící v ČR a zvyšuje tak atraktivitu ČR jako destinace pro zahraniční investice. Konečně máme i některé signály, že Slovenské členství Eurozóny je jedním z faktorů vedoucích k rozhodnutí preferovat Slovensko před ČR.³ Ačkoliv by se mohlo zdát, že ČR netrpí na velké výkyvy měnového kurzu, jsou to právě krizové situace, ve kterých je plovoucí kurz rozvíjející se země náchylný k prudkým výkyvům. Například během krizového období na přelomu let 2008 a 2009 oslabila koruna z 23 CKZ/EUR až na 29 CZK/EUR.

S eliminací kurzového rizika je spojen i zánik transakčních nákladů při směně mezi jednotlivými evropskými měnami. Oba faktory se zdají (být) zvláště významné pro českou debatu, jelikož česká ekonomika je jednou z nejotevřenějších v EU.⁴

Hospodářská disciplína

Přijetí jednotné měny znamená omezení hospodářské politiky dvěma způsoby. Zaprvé, Česká národní banka (ČNB) by již neměla ve své kompetenci stanovovat krátkodobé úrokové míry. To z dlouhodobého hlediska znamená větší záruku, že nedojde v budoucnosti k vysoké inflaci. Zatímco tento problém se může v dnešní perspektivě zdát neopodstatněný, ČNB je stále pod nepřímou kontrolou českých politiků a lze si tedy představit, že by mohlo v budoucnosti dojít k vývoji vedoucímu ke zvýšené inflaci. Zadruhé, přistoupením k EMU se daná země musí připojit k dalším dohodám, které omezují její možnosti zadlužování (Pakt stability a růstu a jeho následovníci) jak v rovině schodku veřejných rozpočtů, tak v rovině celkové zadlužení státu. Oba tyto faktory pak vytvářejí větší záruku pro domácí i zahraniční ekonomické subjekty, že jejich investice nebudou znehodnoceny nevhodnou (tj. inflační) hospodářskou politikou.

Snížení úrokových sazeb

Existují i možné argumenty, že by zavedení jednotné měny vedlo ke snížení dlouhodobých úrokových měr. Právě výše zmíněná hospodářská disciplína je jedním z argumentů k takovému vývoji. Dále by se zavedením jednotné měny české státní dluhopisy, a potenciálně i ostatní cenné papíry, staly součástí širšího evropského finančního trhu. Takovýto trh je výrazně likvidnější a tedy tento krok má potenciál snížit prémii za nelikviditu domácích cenných papírů a tedy i úrokové míry na státní dluhopisy.⁵

Větší zapojení do jednotného trhu

Přistoupení ke společné měně s sebou také potenciálně nese větší zapojení do jednotného trhu. Zaprvé, se zapojením do širšího evropského finančního trhu se otvírají nové investiční možnosti pro domácí investory, kteří by mohli prosperovat z větší diverzifikace jejich investic úspor.⁶ Zadruhé, denominace zboží a služeb v jednotné měně vede ke snadnějšímu porovnání cen mezi jednotlivými státy. Toto vytvoří větší výběr pro domácí subjekty, což vede k větší konkurenci a tedy potenciálně i nižším cenám.⁷

Pravomoci v rámci Eurozóny

Zapojení se do hlavního dění a dalšího směřování Unie v okamžiku přístupu ČR do eurozóny získává vedení ČNB právo účastnit se jednání o směřování a podobě monetární politiky Evropské centrální banky, která mimo jiné svými rozhodnutími o výši klíčových úrokových sazeb ovlivňuje fungování ekonomik prakticky celé Evropy. Zároveň se zástupci Ministerstva financí ČR automaticky účastní zasedání uskupení Eurogroup, tedy zástupců zemí platících eurem, v rámci konání pravidelných zasedání Rady EU pro hospodářské a finanční záležitosti ECOFIN. I v tomto ohledu tak ČR může získat významnější hlas a větší vliv v hospodářské a ekonomické diplomacii EU.

4. Nevýhody přijetí Eura

Ztráta nezávislé měnové politiky a plovoucího kurzu

Přijetím jednotné evropské měny by se ČR musela automaticky vzdát své nezávislé měnové politiky. Domácí centrální banka by již nadále nestanovovala krátkodobé úrokové míry a ani nepoužívala další nástroje měnové politiky. Všechny kroky tohoto druhu jsou činěny Evropskou centrální bankou (ECB). Ta přizpůsobuje jednotné úrokové míry stavu celé ekonomiky eurozóny a může tedy z hlediska jednotlivé země nastavit nevhodné (vyšší či nižší) úrokové míry.

Tento fakt není závažný v případě, pokud je hospodářský cyklus ČR silně synchronizován s celou eurozónou. Ekonomové toto označují jako situaci, kdy daná země tvoří optimální měnovou oblast se zbytkem eurozóny. Avšak vývoj od zavedení jednotné měny a zvláště pak události posledních let naznačily, že eurozóna jako taková netvoří plně optimální měnovou oblast. Nejdříve byly úrokové míry pravděpodobně relativně vysoké z hlediska německého hospodářství a poté relativně nízké z hlediska států jižní Evropy. Mnoho autorů tvrdí, že toto podpořilo ekonomický vývoj v těchto zemích, který vedl k jejich nízké konkurenceschopnosti a následným hospodářským a fiskálním problémům, stejně jako k nafouknutí bublin na jejich realitním trhu (hlavně v případě Irska a Španělska).

Ztráta nezávislé měnové politiky se může negativně projevit i v situaci ekonomické krize, pokud ta postihne různé země eurozóny do různé míry. V takové situaci nemá domácí centrální banka možnost pružně zareagovat na

specifika domácí ekonomické situace, ať již snížením úrokových měr či pomocí intervencí na devizovém trhu za účelem oslabení domácí měny a posílením konkurenceschopnosti domácí ekonomiky.

Konečně pomineme-li aktivní měnovou politiku a budeme se soustředit pouze na přirozené ekonomické mechanismy, přechod k jednotné měně je de facto trvalé zafixování směnného kurzu na dané úrovni. Toto pak znamená, že ekonomika přichází o jeden z nejpřirozenějších mechanismů, jak se vypořádat s ekonomickými šoky, tj. oslabení kurzu vlastní měny v době hospodářského útlumu a posílení v době hospodářského růstu.

Ztráta vlastní měny a demokratický deficit

Z hlediska domácí populace je ztráta domácí měny často vnímána negativně. Je známo, že velká část německé populace nadále touží po návratu k německé marce.⁸ Samotný přechod je pak spojen s jednorázovými náklady jak pro stát, tak i pro soukromé subjekty.

S problematikou ztráty vlastní měny je spojena také otázka demokratického deficitu. S přechodem k jednotné měně je spojeno přesouvání pravomocí na vyšší, nadnárodní celky a instituce. Tyto instituce jsou do velké míry odděleny od domácího demokratického procesu, což nadále zvyšuje pocit nedemokratičnosti měnové politiky a může v extrémním případě vést ke zpochybňování legitimacy dané měnové politiky. V tomto ohledu je opět ilustrativní příklad Německa, kde existuje významný odpor vůči krokům, které ECB činí během současné finanční krize⁹.

Povinnost podílet se na záchranných mechanismech

Státy eurozóny v reakci na evropskou dluhovou krizi přistoupily k vytvoření Evropského stabilizačního mechanismu, což je stálý krizový mechanismus finanční pomoci pro státy mající problém s vlastním financováním. Vstupem do eurozóny by ČR musela, stejně jako ostatní členové, přispět finančními prostředky do tohoto fondu a být připravena je eventuálně poskytnout další postižené zemi. Na jedné straně by měl být tento krok brán jako samozřejmá forma solidarity a pomoci v rámci EU. Kritici těchto fondů naopak argumentují nejistou návratností poskytnutých prostředků do fondů a také faktickým podporováním morálního hazardu u čerpajících zemí, které se místo řešení svých hospodářských problémů mohou spolehnout na pomoc Fondu.

5. Postoje českých stran k přijetí eura

Nejčastěji uváděné výhody a nevýhody eventuálního přijetí společné evropské měny jsme si nastínili, zaměřme se ještě na největší české politické strany. Jaký je jejich postoj k přijetí eura v Česku?

Česká strana sociálně demokratická

Vítěz posledních voleb do Poslanecké sněmovny přijetí eura podporuje a to v nejbližším možném termínu. V rámci svého programu tvrdí, že „chceme vstoupit v okamžiku, kdy to bude pro naši zemi ekonomicky a sociálně výhodné.“¹⁰

ANO

Hnutí ANO je k přijetí eura skeptické, když chce počkat na další vývoj a možnou institucionální proměnu projektu evropské měny a míní, že doba pro přijetí ani stanovení přijetí eura stále nenazrála. Strana ve svém programu¹¹ pro letošní volby do Evropského parlamentu uvádí, že spíše než cestou co nejrychlejšího přijetí eura by šla cestou

pokračování v plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a sledování stupně sladění ekonomiky ČR a eurozóny a její schopnosti tlumit asymetrické šoky a schopnost pružné adaptace. V tomto dokumentu si také klade otázku, zda by vstup do eurozóny nevyžadoval finanční odvody z ČR k méně výkonným a problémovým členům. Je si ale také vědoma omezeného vlivu těch, kteří do eurozóny nevstoupí.

Komunistická strana Čech a Moravy

Ve volebních programech z posledních let se KSČM otázce eura výslovně nevěnuje, o to víc v těchto nenajdeme jasné „ANO“, nebo „NE“ euru. V programu pro první volby do Evropského parlamentu v roce 2004 strana proklamuje, že chce „podporovat hospodářské sblížení...“¹², ve volebním programu strany do Poslanecké sněmovny z roku 2006 ovšem zmiňuje, že strana podporuje „respektování možností ekonomiky ČR při vstupu do Evropské měnové unie (EMU).“¹³ Přejít na euro by potom dle stejného dokumentu „neměl být na úkor sociální a hospodářské stability země.“¹⁴ Z mediálních výstupů některých čelních představitelů strany pak vyplývá, že si dokážou přijetí eura v Česku představit. Ke vstupu do eurozóny se dlouhodobě veřejně hlásí například Jiří Dolejš.¹⁵ Přijetí eura dle jeho vyjádření ovšem komunisté podmiňují konáním obecného referenda.

TOP 09

Strana TOP 09 preferuje co nejrychlejší přijetí eura v naší zemi. Dle vyjádření¹⁶ z jejího volebního programu by stanovení přijetí společné měny rádi provedli ještě v rámci tohoto volebního období tak, aby mohlo být euro přijato v letech 2018–2020.

Občanská demokratická strana

ODS se dlouhodobě profiluje jako euroskeptická strana, a tak je zřejmé, že vstup Česka do eurozóny rozhodně nepodporuje.¹⁷ V případě rozhodnutí o přijetí eura toto podmiňuje konáním referenda.

Úsvit

Hnutí Tomia Okamury podmiňuje přijetí eura referendem. Co se týče názoru hnutí na jeho přijetí, ten lze jak v programu, tak z vyjádření představitelů hnutí těžko vyčíst. Ve volebním programu lze najít jen obecnou tezi, která tvrdí, že „přijetí Eura schvalujeme jen tehdy, kdy to bude jednoznačně výhodné pro ČR a její občany.“¹⁸

KDU-ČSL

Křesťanští demokraté vstup České republiky do eurozóny podporují¹⁹, nemají ale jasnou představu o tom, kdy by mělo k této skutečnosti dojít. Jejich vyjádření k tématu zní, že přijetí eura je přípustné až v okamžiku, kdy na to bude naše ekonomika připravena.

6. Referendum

Stejně jako probíhá diskuze o tom, zda přijmout, nebo nepřijmout euro, ozývají se také hlasy, které chtějí toto přijetí evropské měny podmínit referendem. My zde pouze nastíníme jaké jsou pro a proti tohoto kroku.

Jak jsme zmínili výše, vstup do EMU obnáší přenesení významné části hospodářské politiky na nadnárodní úroveň a zároveň omezení fiskální politiky. Takovéto omezení prostoru, který má pod kontrolou demokratická reprezentace státu, může být vhodné legitimizovat pomocí souhlasu v referendu. Toto může být zvláště důležité pro legitimitu budoucích kroků ECB. Zároveň jde o jistý projev spoluodpovědnosti za ekonomickou situaci země. Konečně lze argumentovat, že se institucionální architektura eurozóny a EU jako takové od našeho vstupu velmi proměnila, což by bylo reflektováno v novém referendu.

Oponenti argumentují, že otázka vstupu do EMU obnáší mnoho otázek, které nejsou takové povahy, aby mohly být v adekvátní šíři zhodnoceny občany. V takové situaci by se mohlo referendum o členství v EMU změnit v pouhý plebiscit o tom, zda si občané chtějí ponechat vlastní měnu, bez zhodnocení širších souvislostí. Přitom již referendum o vstupu do EU v sobě obsahovalo otázku o členství v EMU, ke kterému jsme se vstupem zavázali.

OTÁZKY

1. *Jaký podle vás měla společná evropská měna na současném stavu evropské ekonomiky?*
2. *Myslíte si, že jsou u zemí platících eurem důsledně kontrolovány podmínky vyplývající z Paktu růstu a stability?*
3. *Pokud souhlasíte s přijetím eura, domníváte se, že pro zemi není výhodné využívání vlastní monetární politiky?*
4. *Většina českého exportu míří do eurozóny. Pokud nesouhlasíte s přijetím eura, jak vysvětlíte subjektům obchodujícím s eurozónou, že berou na svá bedra kurzové riziko?*
5. *Myslíte si, že veřejnost může objektivně posoudit tak složitou ekonomickou, politickou a právní otázku jako je přijetí Eura?*
6. *Nedošlo by k porušení mezinárodních závazků, které ČR vstupem do EU na sebe vzala, v případě odmítnutí Eura v referendu?*

Tabulka 2: Postoj českých stran k přijetí eura

Strana	Postoj k přijetí eura
ČSSD	v případě ekonomické a sociální výhodnosti
ANO	doba pro přijetí není vhodná
KSČM	podmínkou je referendum
TOP 09	rychlé přijetí společné měny
ODS	podmínkou je referendum
Úsvit	podmínkou je referendum
KDU-ČSL	v případě ekonomické připravenosti

- 1 Richard E. Baldwin and Charles Wyplosz, *The Economics of European Integration* (Maidenhead: McGraw-Hill Higher Education, 2009).
- 2 Baldwin and Wyplosz, *The Economics of European Integration*.
- 3 Pavla Francová, „Slovensko Začíná Být Pro Německý Byznys Zajímavější Než Česko. Má Euro a Méně Korupce,“ *ihned.cz*, [cited 10 Březen 2014] <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-cesko/c1-59665090-atraktivitu-ceska-v-ocich-nemeckych-firem-dotahlo-slovensko-zajem-dusi-korupce>.
- 4 Podíl exportu vůči HDP tvoří v ČR k 80 % (Český statistický úřad), což je jedno z nejvyšších čísel v EU.
- 5 Baldwin and Wyplosz, *The Economics of European Integration*.
- 6 Jaroslav Borovička, „Přijetí Eura Bude Převážně Politickým Rozhodnutím,“ *ihned.cz*, [cited 10 Březen 2014] <http://dialog.ihned.cz/machacek/c1-61692890-nemelo-by-cesko-prijmout-euro>.
- 7 Jacques Pelkmans, *European Integration: Methods and Economic Analysis* (Harlow: Financial Times/Prentice Hall, 2001).
- 8 Ačkoliv podíl Němců toužící po návratu k marce v posledních dvou letech klesl, stále činí nezanedbatelných 30 % populace. (Klára Stejskalová, „Němci Jsou S Eurem Spokojeni, Po Návratu K Marce Netouží,“ *Rozhlas.cz*, [cited 10 Březen 2014] http://www.rozhlas.cz/zpravy/ekonomikavevlope/_zprava/1197555.)
- 9 *Economist: Finance and economics*, „It Isn't Over: The German Courts and the Ecb,“ *Economist*, 15 February 2014.
- 10 Česká strana sociálně demokratická, „Volební Program Čssd Pro Volby Do Poslanecké Sněmovny Parlamentu České Republiky 2013,“ [cited 10 Březen 2014] <http://www.cssd.cz/program/volby-2013-prosadime-dobre-fungujici-stat/>.
- 11 ANO, „Ano V Evropě,“ [cited 10 Březen 2014] <http://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ano-v-evrope.pdf>.
- 12 [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.kscm.cz/viewDocument.asp?document=3075>
- 13 KSČM, „Volební Program Komunistické Strany Čech a Moravy Na Období 2006–2010,“ [cited March 2014] <http://www.kscm.cz/viewDocument.asp?document=5482>.
- 14 *Ibid.*
- 15 *Parlamentní Listy*, „Jiří Dolejš Odpovídá: Euro Chceme. Ale Referendum Taky,“ *ParlamentníListy.cz*, 2 Únor 2014, [cited 10 Březen 2014] <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/jiri-Dolejs-odpovida-Euro-chceme-Ale-referendum-taky-261651>.
- 16 TOP09, „Hospodářská Politika,“ [cited 10 březem 2014 2014] <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2013/8-hospodarska-politika-13781.html>.
- 17 ODS, „Volební Program Ods: Zahraniční Politika a Evropská Unie,“ [cited 10 Březen 2014 2014] <http://www.ods.cz/volby2013/volebni-program/zahranicni-politika>.
- 18 *Hnutí Úsvit*, „Program Hnutí,“ [cited 10 Březen 2014 2014] <http://www.hnutiusvit.cz/program-hnuti/>.
- 19 KDU-ČSL, „Volební Program Kdu-Čsl 2013-2017,“ [cited 10 březem 2014] <http://volby.kdu.cz/getmedia/0bb4631e-0fb2-478e-9d17-eea3ffd840df/KDU-CSL--Volebni-program-2013-2017.pdf.aspx>.

© **Evropské hodnoty o.s. 2014**

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní instituce, která prosazuje zvyšování politické kultury v České republice i na evropské úrovni.

Politikům předkládáme odborná doporučení a systematicky sledujeme a hodnotíme jejich práci. Za základní prvky vysoké politické kultury považujeme aktivní občany, zodpovědné politiky a soudržnou společnost, která sdílí hodnoty svobody a demokracie.

Od roku 2005 se jako nevládní nezisková organizace, která není spojena s žádnou politickou stranou, věnujeme výzkumné a vzdělávací činnosti. Vedle vydávání odborných publikací a komentářů pro média pořádáme konference, semináře a školení pro odbornou i širší veřejnost. Na svých akcích zprostředkováváme dialog mezi politiky, odborníky, novináři, podnikateli i studenty.

**ODPOVĚDNÉ VLÁDNUTÍ ● SEBEVĚDOMÝ ZÁPAD ● EVROPSKÁ INTEGRACE
VNITŘNÍ BEZPEČNOST ● VITÁLNÍ EKONOMIKA**

THINK-TANK EVROPSKÉ HODNOTY

Vltavská 12, CZ-150 00 Praha 5

Jakub Janda

Zástupce ředitele

Mobile: +420 775 962 643

janda@evropskehodnoty.cz

www.evropskehodnoty.cz